

İNFAK VE İNFAK AHLAKI

Dünyada mutlu huzurlu bir yaşayış, ahirette de sonsuz huzur vadeden İslam, özellikle zayıfları, güçsüzleri, kimsesizleri, yetimleri, yoksulları himaye edecek kurallar getirmiş, onların toplumla bütünleşmelerini sağlamak ve yaşam zorluklarını iyileştirmek için gerekli önlemleri almıştır. Kur'an-ı Kerim'de Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُلْخِيًّا وَرَحِمْتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ

“Rabbinin rahmetini onlar mı bölüştürüyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık. Birbirlerine iş gördürmeleri için kimini ötekine derecelerle üstün kıldık. Rabbinin rahmeti onların biriktirdikleri şeylerden daha hayırlıdır.” (Zuhruf, 43/32)

Ayeti kerime’de de bildirildiği gibi insanlar yeryüzünde ellerine verilen imkânlar bakımından eşit değildir. Bundan dolayı insanoğlu hayatını devam ettirmek için maddi ve manevi yönden başkasına ihtiyaç duyan bir varlıktır. Ekmek ihtiyacı olan fırıncıya muhtaçken, hastalanan fırıncı doktora muhtaçtır. Bu durum, insanlar arası ilişkilerde karşılıklı yardımlaşmayı zorunlu kılmaktadır. Karşılıklı ihtiyaçların giderilmesi toplum bilincini güçlendirir. Aynı zamanda bu yardımlaşma ve paylaşımlar toplumdaki ekonomik ve sosyal dengesizlikleri de önler. Malını fakir ve kimsesizlerle paylaşmak aradaki sevgiyi artırır, toplumsal dayanışmayı geliştirir. Toplumdaki ihtiyaç sahiplerinin tüm boyutlarıyla korunması konusunda İslam dininin getirdiği en önemli ilkelerin başında “İnfak” gelmektedir.

İNFAK NEDİR?

Sözlükte bitirmek, tüketmek, yok etmek, yoksul düşmek, malı veya parayı elden çıkarmak anlamlarına gelen “infak” kelimesi dinî bir terim olarak, **Allah’ın hoşnutluğunu kazanmak amacıyla kişinin kendi servetinden yoksullara, hayır kurumlarına, İslam’ın bilinmesi, tanınması, öğrenilmesi ve anlatılması faaliyetlerine yapılan maddî harcamayı, ihtiyaç sahiplerine aynî ve nakdî yardımı ifade eder.** “İnfak” kelimesi hem farz olan “zekâtı” hem de gönüllü olarak yapılan her çeşit “hayrı” kapsar. (Zekât İlmihali, DİB, s. 210)

Kur'an-ı Kerim’de maddi ve manevi yardım konusu **ihsan, birr, karz** gibi birçok kelime ile ifade edilse de maddi olarak **infak, sadaka ve zekât** ana kavramlardır.

Zekât: Malın arındırılması ve bereketlenmesi için, Allah’ın emridir.

Sadaka: İmanın güçlenmesi ve istikrarı için, mallardaki fakirlerin hakkıdır.

İnfak: Allah'ın rızasını kazanmak ve sükûnete ermek için, verilen nimetlere şükür ifadesidir.

Burada yardım ile ilgili en geniş kavram infak olarak görülebilir. İnfak; fakirin, muhtacın gönlüne ve dünyasına girebilmenin en önemli yolu, yakınlaşmanın en isabetli köprüsü ve yürekten yüreğe kurulan manevi bir tüneldir.

İNFAKIN ÖNEMİ

Kur'an-ı Kerim'de infak, Allah'ın bizlere emrettiği en büyük ibadetlerden biri olarak geçmektedir. Rabbimiz şöyle buyuruyor:

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

“Mallarını Allah yolunda harcayanların örneği, her başağında yüz tanenin bulunduğu yedi adet başak çıkaran bir tohum tanesi gibidir. Allah dilediğine katlayarak verir, Allah (zât ve sıfatlarında) sınırsızdır, her şeyi bilmektedir.” (Bakara, 2/261)

Bu ayet bize gösteriyor ki, infak edilen her mal, Allah katında kat kat artırılmakta, kişi hem dünyada hem de ahirette bunun mükâfatını görmektedir.

NİÇİN İNFAK EDİLİR?

İslam inancına göre, evrendeki her şey Allah'a aittir. İnsanların elde ettiği mal ve mülkün hepsi O'nun dur. Nitekim,

وَتَبَارَكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا

“Göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunan her şeyin mülkü (hükümranlı) kendisine ait olan Allah ne yücedir!” (Zuhruf, 43/85) ayeti bu hususu dile getirmektedir. İnsan adeta Allah'ın mülkünün emanetçisidir.

Yüce Allah her insanı yaşamını sürdürecekt rızkını helal yoldan kazanacak kabiliyet ve meziyette yaratmıştır. Bu kabiliyet insana onurlu ve izzetli bir şekilde yaşama adına verilmiştir. Mülkün sahibi (Allah), tasarrufta bulunana (kula), tasarrufu altındaki malda fakirlerin de haklarının bulunduğunu bildirmiştir.

Nitekim Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmuştur:

وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ

“Mallarında (yardım) isteyen ve (iffetinden dolayı isteyemeyip) mahrum olanlar için bir hak vardır.” (Zâriyât, 51/19)

Şu halde infak aslında sadece bir “ihسان” (iyilik) değil, aynı zamanda bir görevdir. Görevi yerine getiren kimse ise karşılığını görevi veren Allah'tan alır.

İnsanoğlu görevini yerine getirirken kendisine faydasını da gözetir. Niçin yapayım, bu görevi yaptığımda bana kazancı ne olacak? diye sorar.

İnfakın, Allah’a, insanın kendi kalbine, ruhuna ve hayata bakan yönleri, yani faydaları vardır.

İnfakın Allah’a bakan yönü, kulun şükrünü yerine getirmesidir.

İnfakın kalbe bakan yönü, kulun imanının kuvvetlenmesidir.

İnfakın ruha bakan yönü, kulun takvayı tam anlamı ile kuşanmasıdır.

İnfakın hayata bakan yönü, kulun diğer kullarla kardeşlik hukukunu tam anlamı ile tesis etmesidir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعَ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفَاعَةٌ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ

“Ey iman edenler! Alım satım, dostluk ve aracılığın olmadığı bir gün gelip çatmadan Allah’ın size verdiklerinden O’nun için harcama yapın. Kâfirler zalimlerin ta kendileridir.” (Bakara, 2/254) İşte, bu sebeplerden dolayı kul infak yapmalıdır.

İNFAK AHLAKI NASIL OLMALIDIR?

Kur’an-ı Kerîm’de başta ibadetler olmak üzere Allah rızası için yapılan her türlü hayır ve hasenatın önemi vurgulanırken; ifaları esnasında uyulması gereken birtakım adaptan da bahsedilmektedir. İnfak adabını genel olarak şu başlıklar hâlinde toplamak mümkündür:

1. İnfak, sadece para ve eşya ile değil, Allah’ın insana verdiği her türlü rızık üzerinden yapılmalıdır ve her türlü helâl rızık üzerinden vermek gerekir.

﴿الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ﴾

“(Onlar) gayba iman ederler, namazı kılarlar, kendilerine verdiklerimizden hayra harcarlar” (Bakara, 2/3)

İnfak, sadece zenginlik işi değildir, iman işidir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

“Ey iman edenler! Eğer siz ancak Allah’a kulluk ediyorsanız, size verdiğimiz rızıktan iyi ve temizlerinden yiyecek ve Allah’a şükredin.” (Bakara, 2/172)

Peygamberimiz (s.a.s.) helâl rızıkın ibadetlerin kabul olmasında çok önemli bir faktör olduğuna şöyle dikkat çekmişlerdir: *“Bir kimse Allah yolunda uzun seferler yapar. Saçı başı dağınık, toza toprağa bulanmış vaziyette ellerini gökyüzüne açarak: Yâ Rabbi! Yâ Rabbi! diye dua eder. Hâlbuki onun yediği haram, içtiği haram, giydiği haramdır. Haramla beslenmiştir. Böyle birinin*

duası nasıl kabul edilir!” (Müslim, Zekât, 65) Bu itibarla, Yüce Allah ancak helâl kazançtan verilen infak, zekât ve sadakaları kabul etmektedir. Peygamberimizin ifade ettiğine göre, kişinin helâl olarak verdiği infak, sadaka bir hurma tanesi kadar bile olsa, Allah katında o, bir dağ gibi veya ondan daha büyük oluncaya kadar artırılır ve ödüllendirilir. (Müslim, Zekât, 63-64) Yaptığı bu hayır da kıyamet gününde mizanda ağırlık bakımından dağ kadar mal tasaddukta bulunmuş gibi değerlendirilir. Nasıl ki, ekilen bir tohumdan bir başak ve ondan da yüz, hatta yedi yüz dane oluyorsa, verilen sadakaların sevabı da yedi yüz ve hatta daha fazlasıyla arttırılır. (Bakara, 2/261)

2. İnfak, sadece varlık zamanlarında değil, hem varlık hem darlık zamanlarında yapılmalıdır.

Zekât ile infak arasındaki en büyük fark budur.

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَافِئِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

“O takvâ sahipleri ki, bollukta da darlıkta da Allah için infak ederler; öfkelerini yutarlar ve insanları affederler. Allah da güzel davranışta bulunanları sever.” (Âli İmran,3/134)

Fıtır sadakasının bu ilke ile bir irtibatı vardır.

3. İnfak, gözden çıkarılmış ve değerini kaybetmiş mallardan değil, en iyi ve en kaliteli mallardan seçilerek yapılmalıdır. Sevilen değerli maldan infak etmek gerekir.

Seven, sevdiği uğruna sahip olduğu en güzel şeyleri vermek ister. Nimeti veren Yüce Allah olunca, O’nun yolunda en nezih ve değerli olanları harcamak mümin olmanın bir gereğidir. Kur’an-ı Kerîm’de bu hususa şöyle değinilmiştir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ

“Ey iman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve rızık olarak yerden size çıkardıklarımızdan hayra harcadığınız infak edin. Size verilse, gözünüzü yummadan alamayacağınız kötü malı, hayır diye vermeye kalkışmayın. Biliniz ki Allah zengindir, övgüye lâyıktır.” (Bakara, 2/267)

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ

“Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz. Her ne harcarsanız Allah onu bilir.” (Âl-i İmrân, 3/92)

Bu ayet nazil olduktan sonra sahabe-i kiram ayeti yaşamışlardır. Unutulmamalıdır ki, sahabe-i kiramı yücelten en güzel davranışlarından biri de sevdikleri mallarını tereddüt etmeden Allah yolunda harcamalarıydı. Medineli Müslümanların en zenginlerinden Ebu Talha da bunlardan biri idi. Bu sahabinin Mescid-i Nebi’nin karşısında çok değer verdiği bir hurma bahçesi vardı. Sevgili

Peygamberimiz (s.a.v) her zaman o bahçeye uğrar, bahçenin tatlı su kaynağından içerdi. Yukarıda metnini sunduğumuz “**Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça asla iyiliğe erişemezsiniz**” (Âl-i İmrân, 3/92) ayeti inince, Ebû Talha, Peygamberimize (s.a.s) gelerek en sevgili malı olan bu bahçesini, Allah katında kendisine azık olmasını ümit ederek bağışlamak istediğini söyledi. Peygamberimiz (s.a.v) onu taltif ederek, “**Evet, senin bu bahçenin çok güzel, kârlı ve verimli bir arazi olduğunu işittim. Ancak ben bunu akrabalarına dağıtmanı istiyorum**” buyurdu. Ebû Talha da, bunun üzerine o bahçesini ihtiyaç sahibi akrabaları arasında paylaştırdı. (Buhârî, Zekat, 44; Müslim, Zekat, 14) Yine ashaptan Zeyd b. Hârise bu ayet nazil olunca, en değerli malı olan safkan atını sadaka olarak vermek istedi. Peygamberimiz (s.a.v) bu bağışı kabul etti ama başkalarına değil, Zeyd’in kendi oğlu Üsâme’ye verdi. (Hadislerle İslâm, C. 5, S. 64)

4. İnfak gösteriştin, reklamdan, beklentiden ve her türlü hesaptan uzak, yalnızca Allah rızası için yapılmalıdır.

Fakir bir sahabe olan Mistah b. Üsase’ye yaptıklarından dolayı kızıp yardım etmeyeceğini söyleyen Hz. Ebu Bekir (r.a) efendimiz aşağıdaki ayetle uyarılmış ve Allah’ın affının büyük olduğu belirtilmiştir.

وَلَا يَأْتِلْ أَوْلُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَحِيمٌ

“İçinizden varlık ve servet sahibi kimseler yakınlarına, düşkünlere ve Allah yolunda hicret edenlere (kendi mallarından bir şey) vermeyeceklerine yemin etmesinler. Onlar affetsinler, vazgeçip iyi muamelede bulunsunlar. Allah’ın sizi bağışlamasını arzu etmez misiniz? Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.” (Nûr,24/22)

Bir Kıssa:

Cafer b. Ebu Talib'in oğlu Abdullah, sıcak bir günde, bir kabilenin hurmalığına inmişti. Abdullah burada dinlenirken, hurmalıkta çalışan köleye, yemek vakti üç parça ekmek geldiğini gördü. Adam ekmeklerden birini ağzına götürmek üzereydi ki, birden önünde açlığı her halinden belli bir köpek belirdi.

Köle elindeki ekmeği köpeğin önüne attı. Köpek ekmeği derhal yedi. Köle ekmeğin ikinci parçasını da attı. Köpek bunu da bir kerede sildi süpürdü. Köle bunun üzerine üçüncü parçayı da köpeğe verdi. Kalkıp, yeniden işine dönmek üzereydi ki, olup biteni uzaktan seyreden Abdullah, yaklaşıp sordu:

"Ey köle, bugünkü yiyeceğin ne kadardı?"

Köle sıkılarak cevap verdi: - "İşte bu üç parça ekmek."

"O halde neden kendine hiç ayırmadın?"

"Baktım ki, hayvan çok aç. O halde bırakmak istemedim."

"Peki, sen ne yiyeceksin şimdi?"

"Oruç tutacağım."

Bunun üzerine, Abdullah b. Cafer, köleden sahibini, evinin nerede olduğunu sordu. Sonra da gidip adamdan bu hurmalığı içindeki köleyle birlikte satın aldı. Sonra döndü, köleye bu tarlayı ve onu sahibinden satın aldığını söyledi ve ekledi: "Seni azad ediyorum. Bu hurmalığı da sana hediye ediyorum."

Kendisine; "Ama o köpeğe topu topu üç parça ekmek vermiş; sense ona koskoca bir hurmalığı ve hürriyetini vermişsin" dediklerinde, şu karşılığı verirdi: "Ama o elindeki her şeyi verdi, ben ise elimdeki bir kısmını...!"

5. İnfak gece-gündüz, gizli-açık, her halde ve her durumda ortaya konmalı, güçlü bir niyet muhasebesi üzerine bina edilerek yapılmalıdır. Sağ elin verdiğini sol elden gizlemek gerekir.

Müslüman insan, verdiği zekât, sadaka ve yaptığı hayır hasenatıyla mümkün mertebe riyadan kaçınmaya çalışır. Zira riya ve gösteriş, bütün amellerin sevabını yok eder. Gizli olarak yapılan infak ise, kişinin başkasına karşı büyüklmesine veya bağışta bulunduğu insanın ona karşı eziklik duymasına engel olur.

إِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَيَكْفُرُ عَنْكُمْ مَنْ سَيَّأَتْكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

"Sadakaları açıktan verirsiniz ne güzel! Fakat onları gizleyerek fakirlere verirsiniz bu, sizin için daha hayırlıdır ve günahlarınızdan bir kısmına da kefarete olur." (Bakara, 2/271) Çünkü kişi gizli olarak yaptığı infak ile hiç kimsenin değil, sadece malı kendisine veren Allah'ın rızasını kazanmayı umar ve O'nun vereceği karşılığı bekler. Peygamberimiz (s.a.s.) de sadakalarını gizli olarak veren müminleri, Yüce Allah'ın kıyamet gününde güneşin şiddetli sıcağından koruyacağını şöyle müjdelemektedir: **"Allah'ın rahmet gölgesinden başka bir gölgenin bulunmayacağı bir günde yedi sınıf kimseyi Allah Teâlâ rahmetinde gölgelendirecektir. ...(Bunlardan birisi de) sağ elinin verdiği sadakadan, sol elinin haberi olmayacak şekilde gizliliğe dikkat eden(dir)..."** (Buhârî, Zekât, 16; Müslim, Zekât, 91)

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِالْإِيلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

"Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açık hayra sarf edenler var ya, onların mükâfatları Allah katındadır. Onlara korku yoktur, üzüntü de çekmezler." (Bakara, 2/274)

6. İnfak, karşıdaki insanın onurunu zedeleyecek, onu insanlar içerisinde küçük düşürecek ve o şahsı yanlış hallere sevk edecek her türlü durumdan uzak bir şekilde yapılmalıdır. Verirken insanları incitmemek gerekir.

Muhtaçlara yardım etmek, din kardeşliğinin, hatta insanlığın bir gereğidir. Müminin en önemli özelliklerinden biri de yardımseverliktir. Peygamber Efendimiz (s.a.s.), “**Müslüman, Müslüman’ın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu yalnız bırakmaz. Bir kimse Müslüman kardeşinin ihtiyacını karşılarsa, Allah da ona yardım eder. Bir kimse bir Müslüman’ın sıkıntısını giderirse, Allah da kıyamet günü onun sıkıntılarından birini giderir. Bir kimse din kardeşinin ayıbını örterse, Allah da kıyamet gününde onun ayıbını örter.**” (Buhârî, Mezâlim, 3; Müslim, Birr, 58) buyurarak, Müslüman’ın çevresine ve mümin kardeşlerine karşı sorumluluğunu hatırlatmıştır. İşte böylesi bir sorumluluk bilinciyle hareket eden varlıklı mümin, infakta bulunurken son derece dikkatli davranır; zekât verdiği kişilerin izzeti nefislerini rencide etmez, gönüllerini incitmez. Bakara suresinde bu temel ahlaki ilkeler şöyle hatırlatılmaktadır:

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَنًّا وَلَا أَذًى لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

“Mallarını Allah yolunda harcayan, sonra da harcadıklarının peşinden (bunları) başa kakmayan ve gönül incitmeyenlerin, Rab’leri katında mükâfatları vardır. Onlar için korku yoktur. Onlar üzülmeyeceklerdir de” (Bakara, 2/262)

قَوْلٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِنْ صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا أَذًى وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ

“Güzel bir söz ve bağışlama, peşinden gönül kırma gelen bir sadakadan daha hayırlıdır.” (Bakara, 2/263)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا
يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ

“Ey iman edenler! Allah’a ahiret gününe inanmadığı hâlde insanlara gösteriş olsun diye malını harcayan kimse gibi, sadakalarınızı başa kakmak ve gönül kırmak suretiyle boşa çıkarmayın. Böylesinin durumu, üzerinde biraz toprak bulunan ve maruz kaldığı şiddetli yağmurun kendisini çıplak bıraktığı bir kayanın durumu gibidir. Onlar kazandıklarından hiç bir şey elde edemezler. Allah, kâfirler topluluğunu hidayete erdirmez.” (Bakara, 2/264)

Yukarıda mealleri verilen ayetlerden anlaşılmaktadır ki, zekât ve sadakaların kabul edilmesi için yardımda bulunulacak kişilere minnet ve eziyet edilmemesi gerekir. Minnet, kişinin “şunu verdim, bunu verdim” diye her yerde verdiği sadakasını konuşması, yaptığı iyiliği başa kakması, zekât veya sadaka verdiği insandan menfaat elde etmeye çalışması, ona karşı kibirlenmesidir. Eza ise, zekât ya da sadaka verdiği insanı fakirlikle ayıplamak, onu küçümsemek ve ona ağır söz söyleyerek incitmektir. Bu nedenle gönlü imanla aydınlanmış gerçek müminler

infakta bulundukları kimselere eziyet ederek ya da iyiliklerini durmadan hatırlatarak kazandıkları sevapları boşa çıkarmazlar. Fakirlerin gönüllerini alıcı güzel bir söz söylemenin ve kusurlarını bağışlamanın, onları incitici ve onurlarını kırıcı bir iyilikten daha hayırlı olduğunu (Bakara, 2/263) asla unutmazlar. Onlara karşı son derece nazik ve kibar davranırlar. **“...Biz size sırf Allah’ın rızası için yediriyoruz. Sizden bir karşılık ve bir teşekkür istemiyoruz.”** (İnsân,76/9) diyerek yaptıkları iyiliğin karşılığını sadece Yüce Allah’tan beklerler.

7. İnfak, özendirici olaksa açıktan verilebilir.

İnfakın her ne kadar gizli yapılması daha iyi görülmekte ise de, açıktan yapıldığı takdirde halkın kendisine uyması, örnek alması, böylece zekât ve sadakalarını vererek fakirlerin faydalanmalarını sağlaması söz konusu ise, kişi göstererek bağışta bulunabilir. Zira açıktan zekât ve sadaka vermekle halk, bu sosyal sorumluluğu yerine getirmeye teşvik edilir ve “falan zekâtını veriyor, ben niçin vermeyeyim” diye gayrete gelebilir. Böylece Allah’ın emri yerine getirilmekle muhtaçlar da sevindirilmiş olur. Nitekim ayetteki,

إِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ

“Sadakalarınızı açıkça vererseniz ne güzel” (Bakara, 2/271) ifadesiyle bu durum övülmüştür. Dolayısıyla dilenciliği alışkanlık hâline getirmemiş, gerçekten muhtaç olan bir kişi, halkın huzurunda varlıklı bir kimseden zekât ya da sadaka istediğinde, o kişi yardımda bulunmalı, “açıktan vermek riya olur” endişesiyle vermemezlik etmemelidir. Nitekim **“Sakin isteyeniyi azarlama!”** (Duhâ, 93/10) ayeti de bunu teyit etmektedir. Şüphesiz bu durumda da riyadan uzak kalmak şartı önem arz etmektedir.

8. İnfak, şeytanın telkinlerine kapılmadan, Allah’ın vaadini elde etmek için, her türlü zorluğuna katlanarak yapılmalıdır. İnfakta acele etmek gerekir.

Dünya hayatı gelip geçicidir. Oysa insanın bitmek tükenmek bilmeyen birtakım arzu ve hevesleri vardır. İnsan kendisini dünyanın geçici arzularına kaptırırsa, ahiret için hazırlık yapmak gereğine inansa bile, henüz önünde uzun bir süre bulunduğunu sanıp, yaratılış amacına ilişkin görevlerini ileriye erteleme gibi bir yanılgıya düşebilir. Ölüm gerçeği ile yüz yüze geldiğinde ise, kendisine ek süre verilmesi için yalvarır. Ama sınav süresi bitmiş, artık sıra değerlendirmeye gelmiştir. Zekât ve infak ibadetinin zamanında eda edilmeyip ertelenmesi de böyle bir tehlike doğurabilir. Ayrıca zamanında ödenmeyen zekât, infak ve sadakalar muhtaçlar için anlamını yitirmiş de olabilir. Bu bakımdan Yüce Allah varlıklı kullarını uyararak vazifelerini zamanında yapmalarını kendilerinden istemektedir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالَكُمْ وَلَا أَوْلَادَكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ وَأَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

“Ey iman edenler, mallarınız ve çocuklarınız Allah’ı anmaktan sizi alıkoymasın. Böyle yapanlar, en büyük zarara uğrayanların tâ kendisidir. Herhangi birinize ölüm gelip de, ‘Ey Rabbim! Beni yakın bir zamana kadar geciktirsen de sadaka verip iyilerden olsam!’ demeden önce, size rızık olarak verdiğimiz şeylerden Allah yolunda harcayın. Allah, eceli geldiğinde hiçbir kimseyi asla ertelemez. Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır.” (Münâfikûn, 63/10-11)

Sevgili Peygamberimiz her konuda olduğu gibi infak mevzuunda da ashabını en güzel şekilde yetiştirmiş ve onları dünyanın en cömert insanları hâline getirmişti. Gönüllerine bu sevda nakşolunan kerim insanlardan birisi, infakın en güzel ve kazançlı şeklini sormak için Peygamber Efendimize (s.a.s) gelmişti. “Ey Allah’ın Resûlü! Hangi sadakanın sevabı daha büyüktür?” diye sordu. Peygamber Efendimiz: *“Sıhhatin yerindeyken, mala düşkünken, fakir düşmekten endişe etmekteyken ve zengin olmayı düşlerken verdiğin sadakanın sevabı daha büyüktür. Bu işi can boğaza gelip de; ‘Falana şu kadar, filana bu kadar.’ (diye miras dağıtma) zamanına bırakma! Zaten o mal, artık vârislerden şunun veya bunun olmuştur.”* (Müslim, Zekât, 92) buyurarak sıkıntılı anlarda veya mala düşkün olunan zamanlarda verilen sadakanın, rahat ve bolluk zamanlarında, gelecek endişesi yokken verilenden daha kıymetli olduğunu ifade etmiştir.

الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُم مَّغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

“Şeytan sizi fakirlikle korkutur ve size cimriliği telkin eder. Allah ise size katından bir mağfiret ve bir lütuf vâdeder. Allah her şeyi ihata eden ve her şeyi bilendir.” (Bakara, 2/268)

9. İnfak ahlakı, çocuk yaşlardan itibaren öğretilmelidir.

Çocuklara paylaşma ve yardımlaşma bilincinin kazandırılması, onların hem ahlaki hem de manevi gelişimleri açısından önemlidir. Çocuklar, küçük yaşlardan itibaren infak alışkanlığı kazanmalı ve başkalarına yardım etmenin erdemini öğrenmelidirler. Bu, onların bencillikten uzak, merhametli ve sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olur.

مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَلَدًا مِنْ نَحْلٍ أَفْضَلَ مِنْ أَدَبٍ حَسَنٍ

“Hiçbir baba, çocuğuna, güzel terbiyeden daha üstün bir hediye veremez.” (Tirmizî, Birr, 33)

İslam'da infak, sadece maddi yardımla sınırlı değildir. İnsanların bilgilerini paylaşmaları, başkalarına rehberlik etmeleri de bir çeşit infak olarak kabul edilir.

10. İnfakın, müminin Allah ile yaptığı bir akid olduğu unutulmamalıdır.

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَىٰ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

“Allah müminlerden, mallarını ve canlarını, kendilerine (verilecek) cennet karşılığında satın almıştır. Çünkü onlar Allah yolunda savaşırlar, öldürürler, ölürler. (Bu), Tevrat’ta, İncil’de ve Kur’an’da Allah üzerine hak bir vaaddir. Allah’tan daha çok sözünü yerine getiren kim vardır! O halde O’nunla yapmış olduğunuz bu alış verişinizden dolayı sevinin. İşte bu, (gerçekten) büyük kazançtır.” (Tevbe, 9/111)

SONUÇ

İnfak, sadece bireysel bir ibadet değil, aynı zamanda toplumsal refahın sağlanmasında da önemli bir yere sahiptir. İslam, ekonomik dengenin sağlanması ve fakirlerin korunması için infakı teşvik etmiştir. Hz. Peygamber (s.a.s.), infakın birey üzerindeki olumlu etkilerini şu şekilde açıklamıştır:

أَنْفَقْ يَا ابْنَ آدَمَ يُنْفَقْ عَلَيْكَ

“*Ey Âdemoğlu, infak et ki, sana da infak edilsin.*” (Buhârî, Nafakat, 2)

Toplumda infak kültürü yaygınlaştıkça, yoksulluk azalır, insanlar arasında sevgi ve dayanışma artar. Cimrilik ve bencillik yerine paylaşma ve yardımlaşma ön plana çıkar. Fakirlerin toplumda daha iyi bir yaşam standardına ulaşması için infak büyük bir köprü vazifesi görür. Bir toplumda zengin ile fakir arasındaki uçurum ne kadar büyükse, o toplumda huzursuzluk ve adaletsizlik de o kadar fazla olur. İslam, zekât ve infak yoluyla bu dengenin sağlanmasını istemiştir. Rabbim bizleri infak edenlerden eylesin. Âmin.

İnfak etmek, dünyada huzur ve mutluluk, ahirette ise büyük mükâfatlara vesile olan bir ibadettir. Allah yolunda verdiğimiz her şey, bizlere kat kat geri dönecektir.

O halde bizler de infak bilinciyle hareket etmeli, elimizdekini Allah’ın rızası için ihtiyaç sahipleriyle paylaşmalıyız.

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ

“Allah yolunda sevdiğiniz şeylerden harcamadıkça iyiliğe asla eremezsiniz. Ne harcarsanız Allah onu hakkıyla bilir.” (Âl-i İmrân, 3/92)